

Eitt fámannaveldi ognartekur landið

Í Russlandi eru nærum hvønn dag mótmælisgongur ímóti oligarkunum, sum hava ríkað seg upp við fólksins ognum. Oligarki merkir fámannaveldi, og her á landi flyta vit okkum úr fólkaræði yvir í eitt banka- advokat- og reiðaraveldi. Hann, sum stjórnar hesum vandamikla umskifti, er figgjarmálaráðharrin, og ein avgerandi táttur í umskiftinum er at avhøvda óheftar vitanarstovnar

Í einum sunnum fólkaræði eru fólk ósamd um, hvørja leið politikkurin skal fara. Skal hann t.d. fara til høgri, ella skal hann fara til vinstri. Í øllum norðurlondum byggja politisku skipanirnar á tryggja grund við einum hópi av óheftum vitanarstovnum aftrat sær, og á hesi tryggu grund eru politisku flokkarnir hugsjónarliga ósamdir. Skalt tú lýsa, hvat fer fram í Føroyum í dag, røkka orð sum høgri og vinstra tó ikki. Ei heldur kann tosast um, at politiskir flokkar eru vanligi ósamdir um vanlig mál. Í Føroyum í dag fer fram ein ekstrem kollvelting, og verður hon ikki steðgað, endar hon við, at vit flyta okkum úr veruligum fólkaræði yvir í eitt óupplýst høggraekstremistiskt fámannaveldi, har vanligi borgarin onki fer at hava at siga.

Russland og Ungarn

Øll fegnaðust almikið um, at jarn-tjaldið fall í 1989, tí nú skuldu londini eystanfýri gerast verulig fólkaræðir, men soleiðis gekk ikki allastaðni. Tvey dømi eru at nevna úr rúgvini, har illa gekst at fáa skapt veruligt demokrati, Russland og Ungarn. Í Russlandi varð valdið sentraliserað hjá nøkrum fáum politikarum, sum ríkaðu nakrar fáar vinir í samfelagnum upp við at privatisera landsins ognir niður í teirra lummur. Soleiðis skaptust í Russlandi nakrir heilt sjáldsama ríkir oljumilliardarar. Í Ungarn kom ein høggraekstrem stjórn til valdið í 2010, sum hevur loypt hvøkk á alt Evropa, tí tað fyrsta, hon gjørdi, var at høgga niður fleiri grundleggjandi demokratiskar stovnar í landinum.

Ungarska stjórnin syrgdi fyri, at tjóðbankin í landinum ikki longur kann virka óheft. Hon syrgdi eisini fyri at avmontera tann stovnin, sum varð mettur at vera búskaparligur vaktarhundur í demokratisku skipanini, við at leggja hann undir tjóðbankan. Við umskipanini fekk tann altíð betrivitandi og ongantíð eyðmjúki forsætisráðharrin, Viktor Orbán, beinleiðis vald á serfrøðini í hesum stovnum. Serfrøðingarnir vórðu tiptir. ES-nevndin, Europeiski Miðbankin og

Altjóða Gjaldoyragrunnurin vóru á rokinum um hetta álopið á óheftu búskaparfrøðina og boykottaðu Ungarn. Altjóða metingarstovnar sum Moody's og Standard & Poor útnevndu ungarska búskapin sum junk, altso onki verdan, og gjaldoyrað fall 15 prosent.

Ungarski rithøvundurin, Gyorky Konrád, hevur síðan skrivað, at Ungarn er um at gerast eitt einaræði. Hann er so harmur um tað, sum fer fram í landinum, at hann heldur, at Ungarn er vorðið eitt lortaland við eini lortastjórn, sum hevur ein lortaforsa. Í kronikk í Politiken í januar kallaði hann land sitt ein fólkaræðisligan vanskapning og mælti til, at forsætisráðharrin og hansara partísoldátar verða settir frá, so eitt lið av embætisfólkum kann stjórna landinum við viti og skili, áðrenn val verður aftur í 2014. Høggraekstremu stuðlarnir hjá Viktor Orbán eru børn av gamla kommunistaflokkinum. Flestu teirra hava tilknýti til bygðasamfeløg og hata innlaga kritikkin, sum intellektuell í býunum føra fram. Hevndarhugur stýrir teimum.

Gyorky Konrád skrivaði eisini hetta um Viktor Orbán í síni kronikk: "Hvørjar móguleikar hevur ein maður, sum hevur uppnátt sína makt við lögfrøðiligum fiksaksaríi? Tann nýggi oddamaðurin er uppblástur og háðar síni móttøðufólk. Hann vil ikki samráðast ella broyta sína kós. Hann hevur seg javnan og finnur altíð eina orsök til tess. Hann tekur aldrin eitt fet aftur eftir hæli, tí at taka í egnan barm hevði punkterað mytuna um hansara styrki. Ongin hevði trúð honum longur, og hann hevði verið liðugur. Hansara valdsinstinkt sigur honum, at tað er nú, hann skal vera beinhardtur. Um hann gekk undir krøv hjá ES og Altjóða Gjaldoyragrunninum, hevði tað ført til uppløysn og endaligt tap."

Óhugnin í Føroyum

Soleiðis kunnu fólk gerast, um tey í valdssessum ikki skilja ella virða fólkaræðisligar spælireglur, og hetta uppliva vit í Føroyum í

dag. Síðan lögtingsvalið í oktober í fjør hava grov politisk lyftisbrot, óumhugsaðar gjøgnumtrumfaðar avgerðir og politisk arrogansa sett dóm á politiska lívið. Atferðin í sambandi við umleggjina av skattaskipanini var beinleiðis ódemokratisk, tí hon varð samtykt sum eitt kvett, hóast serkøn, túsundtals mótmælandi og fjølmiðlar ávaraðu og bóðu um meiri tíð og fleiri upplýsingar. Ongin lurtaði. Løgmaður háðaði tey mótmælandi á Vaglinum, og figgjarmálaráðharrin hevur síðan flent upp í høvdið á tíðindafólkum. Sjálvt tá mótmælandi dukaðu á lögtingið, lurtaðu tey ikki innanfyri.

Í sambandi við fiskivinnupolitikkin hevur heldur ikki verið nakar vilji til at vísa umhugsni og gjøgnumskygni. Hóast Føroyar í mong ár hava havt tørv á at nýskipa fiskivinnupolitikkin og skapa greiðar reglur um, hvussu virðismikla tilfeingið kann fáast úr havinum, hvurvu fyra politikarar fyrr í ár inn í ein loyniligan makrelbólk í Tinganesi, har teir sínámillum avtalaðu, hvussu makralríkidømið skuldi býtast millum skipabólkarnar. Teir vistu, at summi skip fóru aldrin út at fiska makrelin, men góvu kortini burtur kvotur, so eigararnir kundu fara inn á advokatskrivstovur at veksla kvoturnar um til pengar. Altso var talan um pengagávu til útvald fólk í samfelagnum.

Nú figgjarlógin er lögð fram, er boðað frá enn einum snarkvetti, sum miðvíst setir til viks serfrøði, vanlig fólkaræðislig prinsipp um at fyrireika og lýsa mál og virða grundleggjandi funktiónir í landinum. Landsbanki Føroya og Hagstova Føroya skulu niðurlæggjast. Í mong ár hava serfrøðingar á hesum stovnum víst politikarum á, hvussu teir búskaparliga kunnu stýra fiskivinnuni og figgjarlógini rættan veg, so alt fólkíð í Føroyum kann fáa meira burturúr, men fleiri politikarar hava, helst av intellektuellum undirlutakenslum, hatað hesi ráðini frá serfrøðingunum. Teir hava hartað og spilt út vitandi fólk, tí teir vildu

als ikki hava nøkur ráð. Teir vildu sleppa at biksa og miksa sjálvir.

Við figgjarlógargruppskotinum kom so avleiðingin av teirra øði. Landsbankin og Hagstovan skulu avhøvdast. Hesir báðir stovnarnir, sum eru teir einastu í tí djúpt politiseraða føroyska samfelagnum, ið hava kunnað framleitt objektiva vitan at leggja til grund fyri orðaskiftum og avgerðum, skulu nú hvørva inn undir figgjarmálaráðharran og bókhaldsteknisku Gjaldstovuna, hvørs stjóri situr á fleiri nevndarsessum í tyngra partinum av vinnulívinum. Uppi yvir hesum stovninum skal vera eitt ráð við einum advokati, einum grannskoðara og einum búskaparfrøðingi, sum figgjarmálaráðharrin velur eftir egnum høvdi. Hesi triggir partapolitiskt kosnu persónarnir fáa valdið á fænum hjá landskassanum á 2 milliardir krónur og 800 milliónum krónum í Samhaldsfasta.

Ætlanin má steðgast

Stórt hugflog krevst ikki fyri at síggja, at við hesi skipan fær tann ráðaríki og smágneggjandi figgjarmálaráðharrin beinleiðis vald á 2,8 milliardum krónum, sum hann kann geva boð um at seta inn í føroysku bankarnar, ið ynskja Landsbanka Føroya, fólksins vernd ímóti misnýtslu av landsins gjaldføri, har piparið grør. Bankarnir vilja hava fæið hjá landskassanum á bók hjá sær fyri at fáa feita provisjón fyri røktina. Teir hugsa aleina um egin áhugamál. Landsbankin hevur sambært lóg røkt fólksins áhugamál og plasað gjaldførið uttanlands. Landskassin skuldi ikki niður við í díkið, um bankarnir fóru á húsagang, hevur verið hugsan landsbankans, tí tað gera føroysku bankarnir jú javnan. Teir eru fyra ferðir farnir bóltandi á heysin seinastu 20 árin, tí teir kendu sær ikki afturhald, og tí Figgjareftirlitið forsømdi sína uppgávu sum fyrirbyggjandi eftirlit.

Inni í politisku skipanini situr altso nú ein figgjarmálaráðharri, sum

privatiserar umsitingina av fólksins grundleggjandi fæi og størsta eftirlønargrunninum í landinum. Hann vil hava fult vald til at geva burtur almennar ognir, og teir, sum mest sannlíkt fara at skúma róman av hesum vandamikla kvetti, verða svongu bankarnir, størstu reiðararnir, sum altíð eru høgt í metum hjá bankunum, og advokatarnir, sum ongantíð eru langt burtur, um teir tevja pengar. Føroyar flyta seg tí úr eini sunnari fólkaræðisligari skipan yvir í eitt banka-, advokat- og reiðaraveldi, eins og Føroyar vóru í 80'unum. Ríkmannastættin verður ríkari og ríkari, mest av fólksins ognum, meðan fólkíð skal gjalda fyri at fara á sjúkrahús, tí pengarnir til sjúkrahúsverkið eru farnir í ríkmannalummarnar umvegis flatskattin.

Av tí, at politikkurin nú er ekstremur, og grundleggjandi skipanir verða avhøvdaðar ella settar í verk á ein arrogantan maktpolitiskan hátt, ber ikki til at tosa um vanlig politisk viðurskifti í Føroyum. Vit eru í lötuni vitni til, at norðurlandska vælferðarmodellið verður avmonterað. Óheftir samfelagsstovnar, sum virka fólkinum at gagni, verða ruddaðir av vegnum, so stórkapitalistisk seráhugamál kunnu ognar sær fólksins fæ. Álitid á umsitingina av fiskiríkidøminum er eisini langt síðan horvið. Vit áttu at havt lært av 80'unum, men alt kemur aftur, sum verið hevur fyrr, um vit ikki vilja læra. Politiska kósini nú er líka bløðandi skeiv sum í 80'unum. Hon kann enda í somu stóru vanlukku sum tá, og tí er neyðugt at forða fyri, at fámannaveldið ognartekur landið, og fáa endurreist demokratiska atburðin og hugburðin í politisku skipanini okkum øllum at frama.

Vit eru hvørki Russland ella Ungarn, men norðurlandsku Føroyar.

